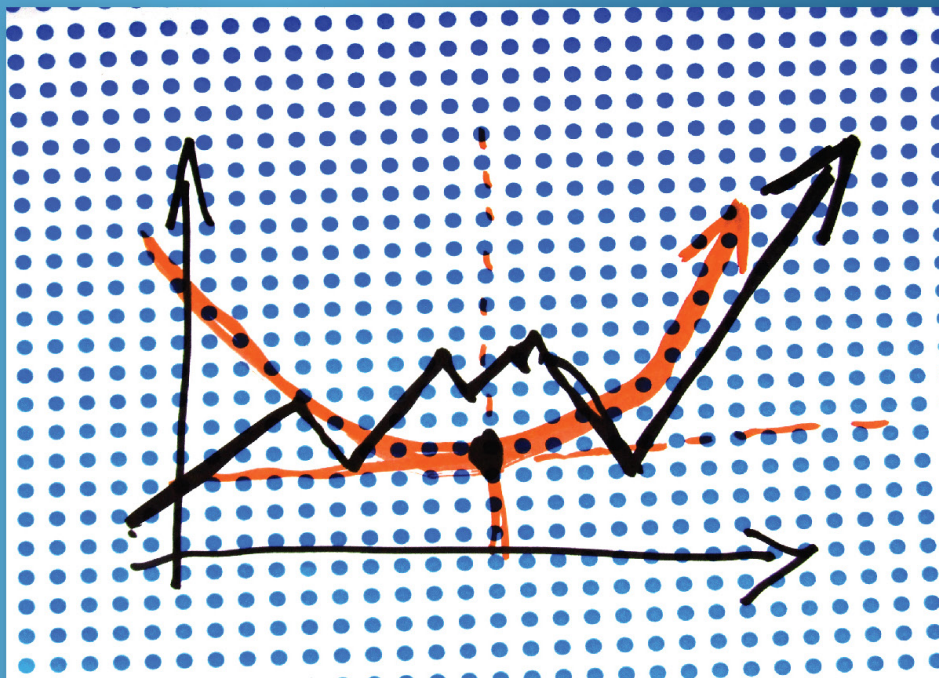

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-7628

ГОДИШЕН ЗБОРНИК 2020 YEARBOOK

ГОДИНА 12

VOLUME XX

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF ECONOMICS

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN: 1857-7628

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2020**

**YEARBOOK
2020**

ГОДИНА 12

VOLUME XX

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF ECONOMICS

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF ECONOMICS**

За издавачот:

Проф. д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска

Издавачки совет

Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
Проф. д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска
Проф. д-р Трајко Мицески
Проф. д-р Благица Колева
Проф. д-р Емилија Митева-Кацарски
Доц. д-р Златко Бежовски

Editorial board

Prof. Blazo Boev, Ph.D
Prof. Liljana Koleva - Gudeva, Ph.D
Prof. Olivera Gjorgieva-Trajkovska, Ph.D
Prof. Trajko Miceski, Ph.D
Prof. Blagica Koleva, Ph.D
Prof. Emilija Miteva-Kacarski, Ph.D
Zlatko Bezovski, Ph.D

Редакциски одбор

Проф. д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска
Проф. д-р Благица Колева
Проф. д-р Трајко Мицески

Editorial staff

Prof. Olivera Gjorgieva-Trajkovska, Ph.D
Prof. Blagica Koleva, Ph.D
Prof. Trajko Miceski, Ph.D

Главен и одговорен уредник

Проф. д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска

Managing & Editor in chief

Prof. Olivera Gjorgieva-Trajkovska, Ph.D

Јазично уредување

Вангелија Цавкова

Language editor

Vangelija Cavkova

Техничко уредување

Славе Димитров

Technical editor

Slave Dimitrov

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Економски факултет
бул „Крсте Мисирков“ 10-А
п.фах 201, 2000 Штип,
Република Северна Македонија

Address of editorial office

Goce Delcev University
Faculty of Economics
Krste Misirkov 10-A.,
PO box 201 2000 Stip,
Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

- 7** **Станислава Кузманова, Трајко Мицески**
ПРАВИЛНОТО РЕГУТИРАЊЕТО НА КАНДИДАТИТЕ КАКО ФАКТОР ЗА ЕФЕКТИВНО РАБОТЕЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ
- 21** **Викторија Ациска, Трајко Мицески**
КРЕИРАЊЕ НА ИНКЛУЗИВНО СОВРЕМЕНО ЛИДЕРСТВО ВО ОРГАНИЗАЦИИТЕ ВРЗ ОСНОВА НА КОРИСТЕЊЕ НА МЕНАЏМЕНТ ТЕОРИТЕ И ПРАКТИКИТЕ
- 39** **Антица Донева, Оливера Ѓоргиева-Трајковска**
ФИНАНСИСКАТА АНАЛИЗА И УПРАВУВАЊЕТО СО КРЕДИТНИОТ РИЗИК ВО БАНКИТЕ
- 47** **Благица Колева, Оливера Ѓоргиева-Трајковска, Весна Георгиева Свртинов**
РАЗВОЈ И ПРИМЕНА НА СМЕТКОВОДСТВЕНИОТ СИСТЕМ ВО ДЕЛОВНИТЕ СУБЈЕКТИ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
- 55** **Емилија Митева-Кацарски, Костадинка Панова, Весна Георгиева Свртинов**
ВЛИЈАНИЕТО НА КОВИД 19 ВРЗ ТРГОВИЈАТА СО УСЛУГИ
- 63** **Весна Георгиева Свртинов , Оливера Ѓоргиева-Трајковска, Емилија Митева-Кацарски, Благица Колева**
ВЛИЈАНИЕТО НА ПАНДЕМИЈАТА ПРЕДИЗВИКАНА ОД ВИРУСОТ КОВИД -19 ВРЗ МАКЕДОНСКАТА ЕКОНОМИЈА
- 71** **Мирјана Донева, Еленица Софијанова**
ВЛИЈАНИЕТО НА СУШТИНАТА НА КВАЛИТЕТОТ ВРЗ ЗГОЛЕМУВАЊЕТО НА МОТИВАЦИЈАТА КАКО КЛУЧНА АЛАТКА ВО СЕМЕЈНИОТ БИЗНИС
- 81** **Викторија Јакимова , Јанка Димитрова**
ИНИЦИЈАЛНА ЈАВНА ПОНУДА - ИЛП
- 87** **Елена Зафировска Ѓорчевска**
АНАЛИЗА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ПРИМЕНАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА МЕЃУНАРОДНИОТ СТАНДАРД ЗА ФИНАНСИСКО ИЗВЕСТУВАЊЕ 16-НАЕМИ”

**„АНАЛИЗА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА
ПРИМЕНАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА МЕЃУНАРОДНИОТ СТАНДАРД ЗА
ФИНАНСИСКО ИЗВЕСТУВАЊЕ 16-НАЕМИ“**

Елена Зафировска Ѓорчевска¹

**¹Студент на постдипломски студии на Економски факултет,
Универзитет „Гоце Делчев“, Крсте Мисирков 10, Штип, Македонија
elena.208650@student.ugd.edu.mk**

Апстракт

„Финансиската анализа е евалуација на деловна активност со цел да се утврди нејзината профитабилност, обврски, силни стани и потенцијал за идна заработка. Може да се користи широк спектар на техники да се процени финансиската одржливост на една организација, вклучително и најчестите методологии на хоризонтална анализа, вертикална анализа и анализа на односот. Повеќе аналитички методи вклучуваат аналитичките методи на компанијата, внатрешни и надворешни ревизии и истраги.

Финансиската анализа е клучен аспект на целата трговска активност бидејќи овозможува активен увид во состојбата и идниот потенцијал на компанијата. Овие информации не само што им даваат на инвеститорите и на работодавателите критични податоци што можат да влијаат на цената на залихите или каматните стапки, туку им овозможуваат на менаџерите на компаниите да ги мерат нивните перформанси во однос на очекувањата или растот на индустријата. Од гледна точка на управување, финансиските анализи се клучни за успехот на компанијата затоа што истакнуваат слабости и јаки страни кои директно влијаат на конкурентноста.

Меѓународните сметководствени стандарди/Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСС/МСФИ) се користат за стандардизирање на сметководствените податоци и податоците во финансиските извештаи се со цел стејкхолдерите да добијат објективна информација за профитабилноста и успешноста на компанијата”.

Клучни зборови: *финансиска анализа, финансиски извештаи, аналитички методи, ревизија, финансиски стандарди, финансиска одржливост*

**ANALYSIS OF THE FINANCIAL STATEMENTS WITH SPECIAL REFERECE
TO THE APPLICATION AND IMPACT OF THE INTERNATIONAL FINANCIAL
REPORTING STANDARD 16-LEASES**

Elena Zafirovska Gjorchevska

**Postgraduate student at Faculty of Economics, “Goce Delcev” University, Stip, Macedonia
elena.208650@student.ugd**

Abstract

“Financial analysis is the evaluation of a business in order to determine its profitability, liabilities, strengths and future earnings potential. A wide variety of techniques may be utilized to assess an organization’s financial viability including the most common methodologies of horizontal analysis, vertical analysis and ratio analysis. Most analytical methods involve the company’s financial statements, internal or external audits, and investigations.

Financial analysis is a critical aspect of all commercial activity as it provides actionable insights into the organization’s health and future potential. Not only does this information provide investors and lenders with critical data that may affect the price of stocks or interest rates, these reports also allow company managers to gauge their performance with regard to expectations or industry growth. From a management

point of view, financial analyses are critical to the success of the company because they highlight weaknesses and strengths that directly affect competitiveness.

International Accounting Standards / International Financial Reporting Standards (IAS / IFRS) are used to standardize accounting data and financial statement data in order for stakeholders to obtain objective information about a company's profitability and success".

Key words: *financial analysis, financial statements, analytical methods, auditing, financial standards, financial sustainability*

1. Вовед

Финансиската анализа се однесува на проценката на одржливоста, стабилноста и профитабилноста на бизнисот, подпроизводство или проект. Ја изведуваат стручни лица кои подготвуваат финансиски извештаи користејќи стапки кои користат информации превземени од финансиски извештаи. Овие извештаи се презентираат на највисокото раководство како една од нивните основи за донесување на деловни одлуки.

Терминот финансиска анализа се однесува на прибирање на финансиски податоци за деловна активност, а потоа правење споредби меѓу различни варијабли во повеќе финансиски извештаи или низ цела деловна активност. Финансиските коефициенти им овозможуваат на деловните менаџери и инвеститори да воспостават логички математички односи помеѓу различни варијабли кои се наведени во финансиските извештаи.

Главниот извор на финансиски информации за деловно работење ќе бидат четирите основни финансиски извештаи: Биланс на состојба, Биланс на успех, Извештај за парични текови, Извештај за акционерски капитал. Фусотите што менаџерскиот тим ги вклучува во финансиските извештаи исто така можат да послужат како вреден извор на квалитативни информации кои ќе помогнат да се разбере мислата на сопствениците на деловната активност или тимот на управување како и идната стратешка насока за бизнисот.

При извршување на финансиска анализа важно е да се испитаат и да се земат предвид и другите извори на податоци покрај финансиските извештаи за деловна активност. Другите извори на податоци што можат потенцијално да влијаат на конкретниот бизнис или економијата како целина ќе играат значајна улога во разбирањето на макро прегледот на високо ниво на тековната состојба на бизнисот, трендовите на кои е изложен како и утврдување на идната насока на бизнисот¹.

2. Дефинирање на поимот финансиска анализа и финансиско известување

Финансиските извештаи на претпријатијата претставуваат најзначаен извор на информации за нивното работење и за остварените резултати. Ваквите информации се од големо значење како за интерните, така и за екстерните корисници при донесувањето на деловните одлуки. Така, кредиторите врз основа на финансиските извештаи ја утврдуваат профитабилноста на компанијата, менаџерите тргнувајќи од резултатите прикажани во финансиските извештаи ги подготвуваат деловните планови за наредниот период. Капиталните инвеститори пак, тргнувајќи од профитабилноста на компанијата, од ризикот од инвестирањето, од традицијата за исплаќање на дивиденди (информации кои се содржани во финансиските извештаи) донесуваат одлуки за инвестирање во една компанија.

Финансиската анализа има задача да ја објасни релацијата помеѓу одделните ставки на финансиските извештаи кои, комбинирани на најразлични начини, даваат значајни информации поврзани со ликвидноста, задолженоста, профитабилноста и сл. Тргувајќи од овој факт, особено е јасно зошто се посветува големо внимание токму на финансиската анализа, како и на финансиските показатели и методи кои се користат при нејзино спроведување.

¹ Univerzitet Singidinum Beograd, www.singidinum.ac.rs.

Финансиските аналитичари и инвеститорите имаат пристап до огромен број информации за работењето на компаниите врз основа на кои вршат проценка за нивната тековна и идна финансиска состојба. Клучен извор на ваквите информации се финансиските извештаи кои компаниите задолжително ги составуваат и публикуваат. Основни финансиски извештаи се: Билансот на состојба, Билансот на успех, Извештајот за готовински текови и Извештајот за промена на капиталот. Со цел да формираат свои рационални очекувања, финансиските аналитичари и инвеститорите се потпираат на финансиската анализа која претставува процес на селекција, евалуација и интерпретација на финансиски податоци, со што се овозможува проценка на оперативните перформанси и финансиската состојба на компанијата.

Финансиските аналитичари при спроведувањето на финансиската анализа пресметуваат голем број финансиски показатели за оценка на оперативното и финансиско работење на компаниите. Токму овие показатели даваат информации за добивката која ја остварува компанијата во однос на вкупно вложените средства, за остварената добивка во однос на капиталот, податоци за обртот на вкупните средства во сметководствениот период, односот помеѓу цената на акцијата и заработувачката по акција и многу други значајни информации.

Оттука и актуелноста на проблематиката и значењето на ефикасната анализа на финансиските извештаи на компаниите, без која не може да се обезбеди сигурна основа на објективни и веродостојни информации, неопходни за квалитетно деловно одлучување².

Финансиската анализа претставува една алатка за препознавање на клучните елементи од извештаите, која преку сетот на финансиски показатели и нивното толкување придонесува за евалуација на тековното работење, идентификување на проблемите/областите на потенцијалните можности, развивање на буџети и имплементирање на идни стратегии кои водат кон профитабилност, солвентност и ликвидност во работењето на компаниите.

Финансиската анализа исто така претставува селекција, евалуација и интерпретација на финансиски податоци и други релевантни информации кои овозможуваат проценка на оперативните перформанси и финансиската состојба на компанијата или индустријата.

Сè што работи еден бизнис всушност се отсликува во финансиските извештаи. Бидејќи тие може да бидат сложени, преку финансиската анализа треба да се сведат на разбирливи показатели за менаџерите и останатите стејкхолдери.

Клучни елементи на финансиската слика на едно претпријатие можат да се пронајдат во трите основни финансиски извештаи и тоа Биланс на успех, Биланс на состојба и Извештај за паричните текови. Препознавањето на овие елементи во извештаите е потпомогнато преку сет на финансиски показатели кои во една заедничка спрега можат да дадат одговор на прашањата за тоа дали и колку едно претпријатие е профитабилно, ликвидно, солвентно и дали има или одржува долгорочна успешност на бизнисот.

Оперативното работење на компанијата е мерка за тоа колку добро таа ги користи своите средства, како материјални, така и нематеријални, во создавање принос на инвестиционите вложувања. Финансиската состојба на компанијата е мерило за нејзината способност да ги извршува обврските и да ги плаќа каматите во предвидените временски рокови.

Потребно е да се нагласи дека поимот финансиска анализа се разликува од поимот финансиско известување. Финансиското известување претставува прибирање и презентација на тековни и историски финансиски информации за работењето на компанијата. Исто така, со финансиското известување се врши предвидување и проценка на идните настани. Финансиската анализа, од своја страна, мора да ги земе предвид сите релевантни економски информации кои може да влијаат врз работењето на економскиот ентитет, вклучени, но не и лимитирани во нивните финансиски извештаи.

² Ѓоргиева-Трајковска, О. и Колева, Б. (2017), „Анализа на финансиски извештаи“; Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Функцијата на финансиската анализа е да им овозможи на оние кои партиципираат на финансиските пазари да формираат свои сопствени рационални очекувања за идните економски настани, посебно за вредноста, тајмингот и несигурноста на идниот готовински тек на компанијата. Преку овој процес финансиските аналитичари формираат мислења за апсолутната и релативната вредност на индивидуалните компании, донесуваат инвестициони одлуки или поттикнуваат тие да бидат донесени, на тој начин придонесувајќи за економски ефикасна алокација на капиталот. Одлуките за алокација на капиталот се донесуваат првенствено врз основа на споредби. Вредноста и периодот на идните готовински текови се во најголем дел непредвидливи и несигурни, па од тука и функцијата на финансиската анализа е да придонесе во надминување на таа неизвесност.

Финансискиот аналитичар треба да ги селектира релевантните информации за работењето на компанијата, да ги анализира и соодветно интерпретира, со цел добиените резултати да се користат во проценка на тековната и идната финансиска состојба и оперативното работење на компанијата. Правилната селекција на информациите бара детерминирање на тоа кои податоци и колку податоци се неопходни за анализа. Аналитичарот мора да ги скенира најголемиот дел од информациите кои се достапни и да ги селектира оние кои се релевантни за конкретната анализа. Тој мора да ги познава и квалитативните карактеристики на прибраните информации. Ова бара познавање на финансиското сметководство и на начинот како еден податок може и треба да биде презентираан.

3. Цели на анализата на финансиските извештаи

Целите на анализата на финансиските извештаи можат да се поделат на општи и посебни цели. Општите цели се однесуваат на согледување на способноста на компанијата за акумулирање на заработувачка, на нејзината финансиска состојба, парични текови и промена на капиталот, со цел за обезбедување на информации за потребите на корисниците (нарачателите) на анализата.

Со оглед на тоа дека корисници на финансиската анализа се стејкхолдерите, посебните цели на анализата на финансиските извештаи се однесуваат на задоволување на нивните информациски потреби. Терминот стејкхолдери (stakeholders) ја претставува секоја организација или поединец кои имаат интерес во работењето на компанијата чии финансиски извештаи претставуваат предмет на анализа.

Во сметководствените стандарди стејкхолдерите се нарекуваат корисници на финансиските извештаи и се делат на две групи: интерни (менаџери, вработени) и екстерни (акционери, инвеститори, кредитори, државни органи, деловни партнери, синдикати и други организации).

Посебните цели на анализата на финансиските извештаи можат да се разгледуваат и на друг начин, со доследно респектирање на Меѓународните сметководствени стандарди/ Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСС/МСФИ).

Според рамката на МСС/МСФИ, основна цел на сметководството е да обезбеди информации за способноста на компанијата да создава пари и парични еквиваленти, како и информации за проценка на динамиката и извесноста на создавање на пари. Таа се дефинира како способност на корисниците (стејкхолдерите) со помош на сметководствените информации да дојдат до објективни податоци за тоа дали компанијата ќе исплатува дивиденди, камати, тековни обврски кон добавувачите за материјали, опрема, обврски кон фискалните органи (даноци), како и дали на време ги произведува и испорачува своите производи до купувачите.

Посебните цели на финансиската анализа се однесуваат на овозможување на основа за контрола и стимулативно деловно наградување на менаџментот и давање информации за дефинирање на рестриктивни клаузули и информации за нивното спроведување.

Како посебна цел на финансиската анализа се споменува и предвидувањето на идните парични текови кои компанијата е способна да ги генерира.

Финансиското известување треба да обезбеди корисни информации за сегашните и потенцијалните инвеститори, доверителите и за другите корисници, потребни за донесување рационални одлуки за инвестирање, кредитирање или слични одлуки. Информациите треба да бидат разбирливи за тие што имаат прифатливо разбирање за деловните и на економските активности, и кои сакаат да ги проучат информациите со прифатлива анализа. Надворешните корисници на финансиските информации опфаќаат широк ранг интереси, но можат да бидат класифицирани во три главни групи:

1. Кредитни и капитални инвеститори;
2. Влада (извршна и законодавна), раководни тела, даночни власти;
3. Групи со јавен и посебен интерес, работнички синдикати и групи потрошувачи.

Главната цел на финансиската анализа е компаративно мерење на ризикот и приносот, потребно за донесување одлуки за инвестирање или кредитирање. Главната цел на финансиските извештаи што даваат објаснување за минатото е да обезбедат една основа за проектирање на идните заработувачки и паричните текови на компанијата.

Капиталните инвеститори се примарно заинтересирани за заработувачката способност на компанијата на долг рок, можноста за нејзин пораст и, конечно, нејзината способност да исплаќа дивиденди и да ја зголемува својата вредност. Откако капиталните инвеститори ќе се соочат со резидуалниот ризик во претпријатието, најголемиот и најпроменливиот ризик, за секој корисник најразбирливи се анализата и употребените техники од сите други надворешни корисници.

Доверителите донекаде бараат поразличен аналитички пристап. На пример, краткорочните доверители, банките и добавувачите ѝ даваат поголемо значење на моменталната ликвидност во бизнисот, поради тоа што бараат брзо враќање на својата инвестиција.

Корисноста на сметководствените информации за донесувањето на одлуките од инвеститорите и доверителите е предмет на голем број академски истражувања во последните тринаесет години. Некои истражувачи аргументираат дека финансиските податоци за инвеститорите се корисни само во однос на оцена на карактеристиките на ризикот на компанијата. Во голема мера, ова сознание е под влијание на финансиската литература и преовладувачкото прифаќање на хипотезите за ефикасниот пазар.

Други аргументираат дека влијанието на сметководството, само по себе, не е многу големо врз содржината на информацијата, туку повеќе врз „економските последици“ на компанијата што произлегуваат од договорите (имплицитно или експлицитно), што се базираат или произлегуваат од сметководствените варијабли.

Како и да е, разбирањето на концепциската основа на системот на финансиско известување и подготвувањето на финансиските извештаи е основен предуслов за квалитетна финансиска анализа³.

4. Примена на Меѓународните сметководствени стандарди и Меѓународните стандарди за финансиско известување

Финансиските извештаи се клучни при регулирањето на деловните односи меѓу деловните субјекти на меѓународно ниво, односно меѓу останатите национални економии. За да се надминат разликите меѓу сметководствените системи на одделни земји треба да се олесни процесот на комуницирање и да се воспостави еден вид хармонизација. Со хармонизацијата се олеснува и се подобрува меѓусебното комуницирање и разбирање, особено во делот на финансиското работење меѓу деловните субјекти од различни национални економии.

Голем напредок на македонскиот сметководствен систем е забележан по донесувањето на законските прописи за примена на Меѓународните сметководствени стандарди, со што

³ Accounting Tools, Accounting CPE Courses & Books; www.accountingtools.com;

се постигна и повисок степен на хармонизација во самото сметководство кај нас, односно приближување до меѓународната сметководствена практика. За да може македонскиот сметководствен систем да се прилагоди на барањата на меѓународните деловни односи, пред сè, мораше да се прифати процесот на хармонизирање на сметководствената практика и финансиското известување. Со прифаќањето на прописите, напредокот и придобивките беа неизбежни и непосредни, бидејќи се елиминираа недоразбирањата околу финансиските искази меѓу нашите компании и на странските деловни партнери, со што меѓусебното комуницирање доби забрзан тек. Меѓународните сметководствени стандарди најтесно се поврзани со финансиските извештаи, односно тие се однесуваат на содржината, структурата и решенијата што се однесуваат на подготовката и презентацијата на финансиските извештаи. За да се постигне подобро сметководствено дејствување, според Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (ОМСС), се предвидени четириесет подрачја од каде што може да се дејствува.

Но, за да се добие поголема прегледност, Одборот за меѓународни сметководствени стандарди обезбедил посебен сметководствен стандард за секое подрачје од сметководственото дејствување. Иако се користи иста сметководствена методолошка постапка, при обработката на одделни стандарди сепак се јавуваат разлики, бидејќи секој стандард има различна содржина и третира различна проблематика⁴.

5. Меѓународен стандард за финансиско известување (МСФИ) 16 – Наеми

Во јануари 2016 година, Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (IASB-International Accounting Standard Board) го издаде МСФИ 16 „Наеми“, со важечки датум од 1 јануари 2019 година. Со тоа започнува новата ера на сметководството за наеми - барем за страната на закупецот. Додека, според претходното регулирање на МСС 17 „Наеми“, закупецот морал да направи разлика помеѓу финансиски закуп (во Билансот на состојба) и оперативен закуп (вонбилансно), новиот модел бара закупецот да ги препознае речиси сите Договори за закуп во Билансот на состојба, со одредени изборни исклучоци кои се за одредени краткорочни закупни и закупни на средства со ниска вредност. За закупецот кој склучил договори класифицирани како оперативни закупнини според МСС 17, ова може да има огромно влијание врз финансиските извештаи.

Новиот стандард ќе влијае на односот обврски/капитал во Билансот на состојба. МСФИ 16 исто така ќе влијае на приходот, затоа што ентитетот сега треба да го признае трошокот за камата на обврската за закуп и амортизација на средството што го рефлектира правото на користење на закупеното средство. Поради ова, за Договори за закуп претходно класифицирани како оперативни закупнини вкупниот износ на трошоци на почетокот на периодот на закуп ќе биде повисок отколку според МСС 17. Друга последица од промените е дека ЕБИТ и ЕБИТДА ќе бидат повисоки за компаниите кои имаат оперативен закуп.

Исто така, промена ќе претрпи и Извештајот за парични текови. Плаќања за закупни кои се однесуваат на Договорите што претходно биле класифицирани како оперативен закуп веќе не се претставуваат како оперативни парични текови во целост. Само делот од исплатите за закуп што ја рефлектира каматата може да се претстави како оперативен готовински тек, во зависност од сметководствената политика на ентитетот во однос на плаќање на камати. Плаќања во готовина за главницата, дел од обврската за закуп се класифицирани во активности за финансирање.

Плаќањата за краткорочни закупнини, закупнини на средства со ниска вредност и варијабилни плаќања не се вклучени во обврската за закуп и се презентирани во рамките на оперативните активности.

Иако сметководството останува исто на страната на закуподавачите со промените направени од МСФИ 16 и тие треба да бидат внимателни и да ги следат новите насоки за

⁴ IFRS, International Financial Reporting Standards, www.ifrs.org

дефинирање на закуп, подзакуп и сметководство за продажба и закуп трансакции⁵.

5.1 МСС 17 – Финансиски и оперативен лизинг

Според МСС 17 – Сметководство на основниот лизинг на средства е на страната што превзема најголем дел од ризиците и наградите.

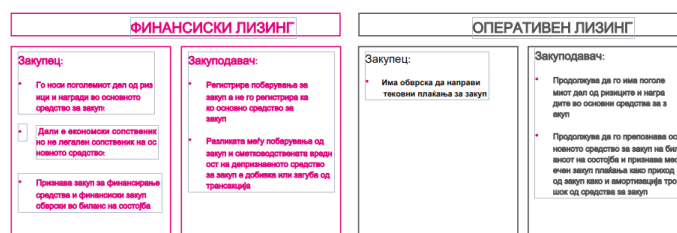
Ако закупецот има мнозинство ризици и награди тоа е финансиски закуп - во спротивно се класифицира како оперативен закуп.

Кај финансиски лизинг закупецот го носи поголемиот дел од ризици и награди во основното средство за закуп. Тој е економски сопственик, но не легален сопственик на основното средство. Признава закуп за финансирање средства и финансиски закуп обврски во Биланс на состојба.

Закуподавачот регистрира побарувања за закуп, а не го регистрира како основно средство за закуп. Разликата меѓу побарувања од закуп и сметководствената вредност на депризнаеното средство за закуп е добивка или загуба од трансакција.

Кај оперативен лизинг закупецот има обврска да направи тековни плаќања за закуп додека закуподавачот продолжува да го има поголемиот дел од ризиците и наградите во основни средства за закуп, продолжува да го препознава основното средство за закуп на Билансот на состојба и признава месечен закуп плаќања како приход од закуп како и амортизација трошок од средства за закуп.

(МСС 17) НАЕМИ - ФИНАНСИСКИ И ОПЕРАТИВЕН ЛИЗИНГ

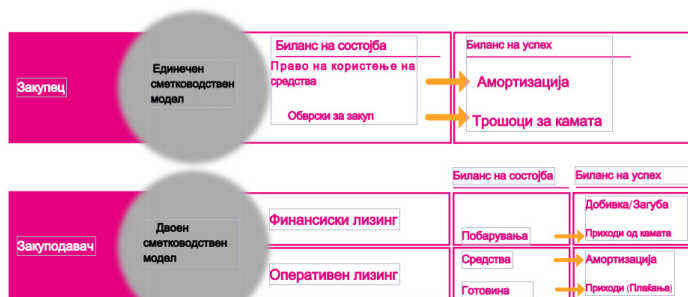
Сл. 1. МСС17 Финансиски и оперативен лизинг

5.2. Промени со воведување на МСФИ 16

Кај закупецот има единечен сметководствен модел. Во Биланс на состојба признава право за користење на средство и обврска за закуп, а во Биланс на успех амортизација и трошоци за камата.

Закуподавачот применува двоен сметководствен модел прикажува финансиски лизинг и оперативен лизинг. Во Биланс на состојба во финансиски лизинг признава побарувања и приход од камата во Биланс на успех. Во оперативен лизинг во Биланс на состојба прикажува средства и готовина, а во Биланс на успех амортизација и приход.

МСФИ 16 - НАЕМИ СМЕТКОВОДСТВЕН АСПЕКТ

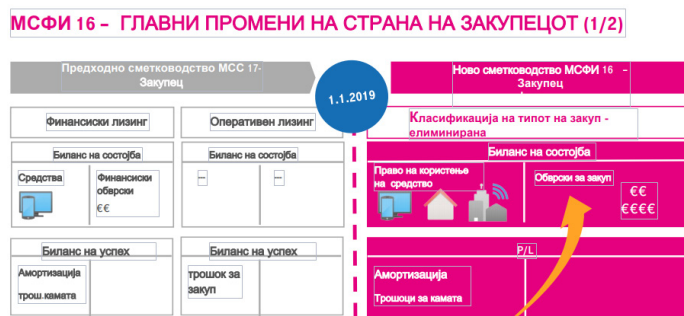
Сл. 2. МСФИ 16 сметководствен модел

⁵ PwC: Audit and assurance, consulting and tax services; www.pwc.com

5.3 Влијание на МСФИ 16 на страна на закупецот и финансиските извештаи

Главно влијание новиот стандард МСФИ 16 има на страната за закупецот. Според МСС 17 на страна на закупецот има поделба на финансиски и оперативен лизинг. Кај финансиски лизинг во Биланс на состојба има средства и обврски, а во Биланс на успех амортизација и трошоци за камата. Кај оперативен лизинг во Биланс на состојба нема промена додека во Биланс на успех се прикажува трошок за закуп.

Со воведување на новиот стандард МСФИ 16 нема класификација на типот на закуп, во Билансот на состојба се прикажува право за користење на средства и обврски за закуп, а во Билансот на успех амортизација и трошок за камата.

Сл. 3: МСФИ 16 влијание на страната на закупецот

5.4 Влијание на МСФИ 16 на финансиските извештаи

Со воведување на новиот стандард МСФИ 16 во *Билансот на состојба* се зголемуваат средствата за лизинг и финансиски обврски. Во *Биланс на успех* оперативните трошоци се намалуваат, а се зголемува финансискиот трошок додека во *Извештајот за парични текови* оперативниот одлив на готовина се намалува, а расте финансискиот одлив на готовина¹⁶.

Ова предизвикува зголемување на ЕБИТДА (заработка пред камата и даноци) како резултат на олеснување на работењето (ОРЕХ) и наместо тоа дополнителна ЕБИТДА (заработка пред камата и даноци) како резултат на неутрална амортизација и интерес.

Во *Биланс на успех* ЕБИТДА (заработка пред камата и даноци) се зголемува, слободна готовина се зголемува и нето долгот се зголемува.

Сл. 4: МСФИ 16 влијание врз одредени параметри во финансиските извештаи

ЕБИТДА (заработка пред камата и даноци) се зголемува како влијание од преминот од оперативен трошок кон инвестициони активности амортизација и камата. Слободна готовина се зголемува како резултат на премин од оперативна на готовина од финансиски активности. Нето долгот се зголемува како резултат од премин од вонбилансно прикажување во долг од инвестициски активности.

Во *Биланс на успех* новиот стандард МСФИ 16 има влијание на:

ЕБИТДА (заработка пред камата и даноци):

¹⁶ Isabel Klitzsch “IFRS 16 –LEASES@DEUTSCHELEKOM” Principles, Policies and Research Group Accounting Group Headquarters.

- Преку надоместоци за амортизација и трошок на камати кои се евидентирани наместо трошок за оперативен закуп;
- Амортизација и зголемување на каматата доведуваат до значително подобрување во ЕБИТДА (заработка пред камата и даноци).

Добивка од работење (ЕБИТ):

- Расходот на оперативниот закуп на МСС 17 се заменува со амортизација и камата. МСФИ 16 делот за расходи од камати се додава назад и го подобрува ЕБИТ (Добивка од работење).

Трошоци за камата:

- Признавање на трошоци за камата во обврска за закуп која беше вклучена со МСС 17 во оперативен трошок.

Во *Извештај на парични текови* новиот стандард МСФИ 16 има влијание на:

- Готовина од оперативни активности:

Сите каматни плаќања се евидентираат како намалување на готовина од оперативни активности. Подобрување не во иста мерка како ЕБИТДА (заработка пред камата и даноци); само главниот дел од плаќањата за закуп ја подобрува готовината; нема значајно влијание на МСФИ 16 како резултат на камата на плаќања.

- Готовина од финансиски активности:

Главниот дел на плаќања за лизинг ќе го зголеми нето паричниот тек од финансиски активности.

- Готовина од инвестициски активности:

Нема влијание МСФИ 16 врз овие активности.

Во *Биланс на состојба* новиот стандард МСФИ 16 има влијание на:

- Финансиски обврски:

Значајно зголемување на финансиските обврски поради зголемување на обврски за лизинг.

Зголемувањето на финансиските обврски води кон зголемување и на нето долгот.

- Средства:

Значителен пораст на вкупната актива како резултат на капитализацијата на активата за закуп на правото на користење.

- Капитал:

Во прилог на прилагодување на правото на користење на средства, повторниот дел од одложената закупнина се прилагодува на капиталот⁷.

Во принцип, средството за користење на правото се амортизира праволиниски за време на терминот на закуп.

Камата за закупната обврска и варијабилните плаќања што не се вклучени во обврската за закуп се признати во Биланс на успех.

⁷ Norbert Panek, IFRS 16 – LEASES@DEUTSCHE TELEKOM Principles, Policies and Research Group Accounting Group Headquarters.